

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBDBAC/BBLBAC

Høst 2022

Forfatter(e): Henriette Stokkeland

Kandidatnummer(e): 5089

Tittel: Sosial kompetanse i frileken

Fag: Barns utvikling, lek og læring (BULL)

Hovedbegreper i oppgaven: Sosial kompetanse, samspillet og frilek

Stavanger

4. Januar 2023

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven vil handle om hvordan barn utvikler sosial kompetanse og hvordan pedagogiske leder fremmer sosial kompetanse i barnehagen. Jeg har valgt å skrive en empirisk oppgave som tar i bruk kvalitative forskningsintervjuer. Jeg har gjennomført tre ulike forskningsintervju med tre personer som har barnehagelærer utdanning. Min problemstilling vil bli besvart gjennom de empiriske funnene og dette vil bli analysert og drøftet i lys av teori.

Problemstillingen jeg landet på er, *“Hvordan kan barn utvikle sosial kompetanse gjennom frilek? og hvordan fremmer pedagogiske ledere sosial kompetanse i frileken?”* Mitt mål med denne oppgaven er vise en forståelse for hvorfor jeg mener sosial kompetanse er noe av det viktigste man kan utvikle i barnehagen. I forskning intervjuene ble det analysert tre funn, det viktige samspillet, sette ord på følelser og tilstedeværende voksne. Alle disse tre funnene er i denne oppgaven det som vil legge grunnlaget for utvikling av den sosiale kompetansen.

Forord

Gjennom dette forskningsprosjektet, ønsker jeg å takke min veileder Tove Erna Belland for god hjelp og veiledning. Det har vært et utfordrende prosjekt og en lang prosess. Jeg er takknemlig for din lytteevne, støtte og ikke minst gode innspill som har fått meg til å fullføre dette prosjektet. Jeg ønsker å takke barnehagene jeg har fått lov til å intervju. Det har vært veldig lett og behagelig å samarbeide med dere, og dere har vært til stor hjelp.

Til slutt ønsker jeg å takke min kjære familie, og medstudenter for å alltid komme med støttende og motiverende ord. Det har vært veldig godt og ha dere i ryggen. Denne store skriveprosessen har vært tøff og krevende, men veldig lærerik og interessant.

Innholdsfortegnelse

Forside.....	s. 1
Sammendrag.....	s. 2
Forord.....	s. 3
Innholdsfortegnelse.....	s. 4
1.0 Innledning.....	s. 6
1. 1 Valg av tema.....	s. 6
1. 2 Presentasjon av problemstilling.....	s. 6
1. 3 Rammeplanen.....	s. 6
1. 4 Forskningsspørsmål.....	s. 7
1. 5 Metodiske valg.....	s. 7
1. 6 Sentrale begreper.....	s. 7
1. 7 Oppgavens oppbygning.....	s. 7
2.0 Teori.....	s. 8
2. 1 Barnesyn.....	s. 8
2. 2 Sosial kompetanse.....	s. 9
2. 3 lek.....	s. 10
2. 4 Danning.....	s. 11
2. 5 Frilek.....	s. 11
2. 6 Er leken fri?.....	s. 12
2. 7 1 Friheten i frileken og voksenrollen.....	s. 13
2. 8 Er lek det samme som læring?.....	s. 13
2. 9 Sammenheng mellom lek og sosial kompetanse.....	s. 14
3.0 Metode.....	s. 15
2. 1 Valg av metode.....	s. 15
2. 2 Intervjupersoner.....	s. 15
2. 3 Datainnsamling.....	s. 15

2. 4	Kvalitetsvurdering.....	s. 16
2. 5	Analyse.....	s. 17
2. 6	Forskningsetikk.....	s. 18
4.0	Analyse.....	s. 19
4. 1	Det viktige samspillet.....	s. 19
4. 2	Sette ord på følelser.....	s. 20
4. 3	Tilstedeværende voksne.....	s. 22
5. 0	Konklusjon.....	s. 25
	Litteraturliste.....	s. 27
	Vedlegg 1 Intervjuguide	
	Vedlegg 2 Samtykkeskjema	

1. 0 Innledning

1. 1 Valg av tema

Sosial utvikling er viktig for samspill med barn, vennskap og relasjoner. I leken lærer barn utrolig mye, deres hjerne er bygd opp annerledes enn hvordan en fullvoksen hjerne har utviklet seg. Det vil si at deres hjerne fungerer som en helhet, og dermed vil barna lærer mye gjennom å være aktive, gjennom å erfare og utforske slik de gjør i leken (Sjøvik, 2020, s.236). Sosial utvikling handler om at barna utvikler sosiale ferdigheter og sosial kompetanse (Lekhal et al., 2019. S. 31). Lek er en sentral arena som utvikler sosial kompetanse. Når barn samhandler og leker med andre, kan dette være et tegn på at den sosiale utviklingen går i riktig bane (Lekhal et al, 2019). Barn leker fordi det er morsomt (Öhman, 2020, s. 16), det kommer naturlig for dem. Denne utviklingen har stor betydning for hvordan barna samhandler med andre. Sosiale ferdigheter inngår i utviklingen til sosial kompetanse. Formålet med å skrive om sosial kompetanse i frilek er fordi det er et så stort, og viktig tema som jeg tror vi ikke kan snakke nok om. I barnehagen danner barna grunnlaget for videre utvikling, og jeg mener sosial kompetanse vil være en av de viktigste tingene du vil lære og utvikle i barnehagen.

1. 2 Presentasjon av problemstillingen

I denne oppgaven vil det være et gruppeperspektiv, og hvordan gruppa/avdelingen utvikler sosial kompetanse gjennom frileken som pedagogiske ledere legger til rette for. Det kommer også til å bli avgrenset til frilek inne. Jeg har valgt å fokusere på denne type lek for å prøve å avgrense oppgaven, dette førte til en problemstillinger som lyder følgende; *“Hvordan kan barn utvikle sosial kompetanse gjennom frilek? og hvordan fremmer pedagogiske ledere sosial kompetanse i frileken?”*

1. 3 Rammeplanen

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid, det skal også ivaretas barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning (Kunnskapsdepartementet, 2017, kap. 3). I rammeplanen (2017, s. 20) står det også at lek skal ha en sentral plass i barnehagen, og at leken skal være en arena for barns utvikling og læring. Det står også at barnehagen skal være med å hjelpe barna til å fremme vennskap og være i et felleskap. For at dette skal fungere, krever det læring av sosial kompetanse. Der holdninger, ferdigheter og kunnskaper skal utvikles gjennom et sosialt samspill med andre (Kunnskapsdepartementet, 2017, s 22).

1. 4 Forsknings spørsmål

I denne oppgaven har det blitt utarbeidet tre forsknings spørsmål som vil hjelpe å styrke min oppgave. Disse vil bli besvart i løpet av forsknings oppgaven.

Forsknings spørsmål 1: Hva er sosial kompetanse?

Forsknings spørsmål 2: Hva er frilek i barnehagen?

Forsknings spørsmål 3: Hvordan fremmer pedagogene frileken?

1. 5 Metodisk valg

Denne forsknings oppgaven vil være en empirisk oppgave som er basert på kvalitative forsknings intervjuer av barnehagelærer/pedagogiske ledere. Intervjuguide er blitt ferdigstilt og godkjent på forhånd, og den skal hjelpe meg i de kvalitative forsknings intervjuene. Mitt mål med denne oppgaven er å finne ut hvordan barn utvikler sosial kompetanse i frileken, og hvordan pedagogiske ledere fremmer denne utviklingen.

1. 6 Sentrale begreper

Noen sentrale og relevante begreper som kommer til å bli brukt i denne oppgaven vil være følgende; Lek, frilek, sosial kompetanse, utvikling og danning. Disse kommer til å bli definert senere i oppgaven. Barnegruppa som blir referert til, er storbarnsavdeling. Siden vi enda ikke er i 2023, vil det være barn som ikke har fult 3 år enda, og det vil heller ikke være barn som har blitt 6 år, storbarnsavdeling her vil da være barn som er 2-5 år gamle. Dette er ikke noe som kommer til å ha stor påvirkning i min oppgave, men greit å ha en ide om års spranget til barna.

1.7 Oppgavens innhold

Denne forsknings oppgaven er bygget av 3 hoveddeler, en teoridel, en metodedel og en del som består av analyse og drøfting. Teoridelen vil bestå av relevant teori. I metodedelen vil jeg forklare de ulike metodene jeg skal anvende og prosessen for oppgaven. Analysen og drøftings delen er blitt slått sammen og har blitt delt inn i 3 deler, som etterfølges med en konklusjon på slutten. Oppgaven avsluttes med en avslutning som vil være med å oppsummere og samle tanker i forsknings oppgaven.

2. 0 Teori

2. 1 Barnesyn

Vi lever i en tid som er preget av endring av syn på barn (Bae, 2007) Dion Sommer har forsket mye på utviklingspsykologi, og mener vi står over et paradigmeskifte når det gjelder synet på barn. Hans teori går ut på at vi må se på barn som subjekter helt fra starten av livet, og ikke bare objekter som skal formes og påvirkes (Bae, 2007). Dette betyr at man skal møte barn som et enkelt individ som kan forholde seg selv til seg selv, som har egne tanker og følelser (Bae, 2007), som “humas beings” (Utdanningsdirektoratet, 2019). Ifølge Bae (2007), tilsvarer forskning at barn er sosial vesner helt fra start. De kommuniserer via kroppslige og nonverbale handlinger, og søker relasjoner med andre mennesker. Grunnen til at Dion Sommer kaller det for et paradigmeskifte, kommer av “gamle” barnesyn hvor vi så på barn som uvitende. De kom til verden med null kunnskaper, ferdigheter og verdier, og det var voksne som skulle lære dem disse egenskapene som vi mennesker mener vi trenger for å fungere i et samfunn, “human becoming” (Utdanningsdirektoratet, 2019).

Barnesyn handler om hvordan voksne oppfatter, møter og forholder seg til barn som enkeltpersoner (Johansson, 2021, s. 56). Jeg kommer her til å referere “de voksne” til barnehageansatte. Det er et individuelt syn og handler i bunn og grunn hva perspektiv vi mennesker har til barn. Det handler om voksnes innstilling til barnet, som en person med evner, behov, ønsker og hensikter og ikke minst i hvilken grad vi voksne mener vi bør ta hensyn til disse (Johansson, 2021, s. 71). Ifølge Johansson (2021) handler det ikke bare om hva vi sier som bestemmer hvordan vårt syn er, men også hvordan vi sier det med ansiktsuttrykk, og kroppsspråk. Barnesynet bestemmes over hvordan vi møter barn på deres premisser. Johansson (2021) formidler tre ulike synsmåter; barn er medmennesker, de voksne vet best og barn er irrasjonelle. Å “se barn som medmennesker” handler om å se barn som et medmenneske som har egne intensjoner, behov og følelser. De voksne møter barn på barnas premisser, og har intensjon om å gi barna oversikt og kontroll over egen tilværelse (Johansson, 2021, s. 58) Når en ser barn som et medmenneske, er det vesentlig å behandle barna med respekt. Det innebærer å la barna snakke og komme med sine meninger, la barn medvirke utfallet som gjelder det enkelte barnet og be om unnskyldning til barnet. Å se barnet som medmenneske går igjen med begrepet “human beings”, hvor barn er subjekt. Hvor barnehagelærere ønsker å vise og gi barn kontroll over sitt eget selv.

Et barnesyn som omhandler “de voksne vet best” beskriver Johansson (2021) som et utgangspunkt for de voksne vet barnas beste. Det har et ovenfra - og ned- perspektiv. Dette perspektivet handler om hvordan voksne samhandler og ser på barnet. Et syn som dette går ut på at den voksne anser sine mål som det beste for barnet. Det er de voksne som vet hva som er riktig, og deres ideer som kommer foran barns forståelse og opplevelser av situasjoner og hendelser (Johansson, 2021, s. 66) De voksne vet best, omhandler barns rett til å velge ut ifra de voksnes perspektiver og har et objektivt syn på barn, som kommer av “det gamle synet” “human becoming”. Det siste synet Johansson (2021) beskriver er at “barn er irrasjonelle”. Dette synet går ut på at voksne opplever barn som irrasjonelle, planløse og uten intensjon eller noen evne til å skape og erfare meninger (Johansson, 2021, s. 65) Det handler om at voksne bestemmer hva barn skal gjøre. Handler et barn uten hensikt og gjør noe som de ikke har tillatelse til, vil de voksne begrense eller hindre barnets handlinger. Ved å begrense ulike handlinger barn har, vil dette preges fra den voksnes perspektiver om hva som de mener er rett og hvordan de mener et barn skal handle på. (Johansson, 2021, s. 71)

2. 2 Sosial kompetanse

Sosial kompetanse er et stort begrep som de fleste mennesker har en hverdagslig oppfatning om. Det er et begrep som vi har i våre læreplaner gjennom hele vårt utdanningsforløp (Askland & Sataøen, 2021, s. 145). Begrepet kompetanse betyr tillærte ferdigheter og kunnskap (Størksen, 2018, s. 81). Å mestre denne kompetansen beskrives videre av Askland og Sataøen (2021) ved at det er en måte å få bekreftelse på seg selv i en sosial sammenheng på en positiv måte, som da vil brukes i prososiale handlinger. Prososiale handlinger avklares her som et mål at andres beste vil være handlingen (Askland og Sataøen, 2021, s. 145). Dette kan tolkes som måten vi opplever som mennesker i en sosial sammenheng, og hvordan vi oppfører oss. Kompetansen som trengs for å mestres sosialt, lærer og oppfatter vi av andre mennesker og det som skjer rundt oss.

Kari Lamer definerer sosial kompetanse som en måte å mestre samspill med andre å lykkes i samspill med andre (Lamer, 1997). I følge Lamer (1997) går sosial kompetanse ut på oppfatninger, vurderinger og handlinger, både verbalt og nonverbalt. Det handler også om deltakelse i ulike samtaler som har aktuelle temaer, tolke ansiktsuttrykk og kroppsspråk, for å igjen klare å respondere med ulike ansiktsuttrykk og gester på (Lamer, 1997, s. 22). Dette stemmer overens med måten Ingunn Størksen i (Drugli et al., 2018) beskriver sosial

kompetanse, som summen av en rekke ferdigheter som barn mestrer. Disse ferdighetene er evnene til samarbeid, selvhevdelse, selvkontroll, empati og å vise ansvarlighet. (Drugli et al., 2018, s. 81) Alle disse ferdighetene kommer av det vi lærer og oppfatter fra vi er små. Teorien viser til at sosial kompetanse kan defineres ut i fra hvordan vi er i samspill som mennesker mot andre mennesker.

Barn som individ har en medfødt evne til å utvikle sosial kompetanse, kommunikativ kompetanse og emosjonell kompetanse (Askland & Sataøen, 2021, s. 103). Målet for utvikling av identiteten til barna er at de skal tilegne seg all kompetansen til de ulike feltene for å fungere best mulig i den kulturelle og sosiale sammenhengen de er en del av. Videre viser Askland & Sataøen (2021) til at kompetanse begrepene tar for seg barnet som subjekt i egen utvikling, ikke et objekt for sosialisering. Sosialisering kan bli forstått som det å ta del i og tilpasse seg de ulike normene og reglene som gjelder i den kulturen en hører til, men det handler også om å både skille seg ut som et unikt menneske og føle en tilhørighet til den kulturen man lever i (Askland & Sataøen, 2021, s. 103-104).

2.3 Lek

Lek er et stort tema som inneholder mye definisjoner og meninger. Hoven og Mørland (2020) formidler et resultat av forskere og forfattere som har kommet frem til at lek muligens kan defineres som en aktivitet som er lystbetont, frivillig og preget av glede. Det kan også ses i lys av at lek er en valgfri aktivitet barn velger fremfor andre aktiviteter (Sjøvik, 2020, s.234). Lek er et sentralt og viktig begrep vi lærer mye om. I rammeplanen (2017) står det at leken har en verdi i seg selv, og at den skal anerkjennes. Det betyr at vi som personal i barnehagen skal organisere og legge til rette for rom, lekemateriale og ikke minst tid for leken i hverdagen både ute og inne (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20) I barnekonvensjonen (2008) artikkel 13 står det at leken skal uttrykkes betones som sterkest. Hvert barna har rettigheter til full fritid, lek og kultur (Håndbok om barnekonvensjonen, Unicef 2008). Melaas (2016) poengterer at lek bør stå i sentrum for det viktigste vi gjør i barnehagen, og at leken må komme først.

Forskning tilsier og viser til at barn som blir støttet til å starte lek, og støttet til å holde den i gang i samspill med andre har potensial til å oppleve både lykke og læring (Melaas, 2016, s. 26). I følge Melaas blir lek barns fundament, her lærer de blant annet språk og matematiske begreper som de vil ha brukt for resten av livet. Selv om barn lærer av å leke,

betyr ikke det at barn leker for å lære. Barn leker fordi det er gøy (Öhman, 2012, s. 100) Barn smiler og ler til hverandre og er en måte å uttrykke sin velværefølelse og vise at selve opplevelsen står i sentrum (Öhman, 2012, s. 100). Videre formidler hun at leken er en måte å realisere seg selv på. Her leker barna ut erfaringer de har, og deler erfaringer med hverandre. Man kan si at lek er barns måte å kommunisere på, eller at det er deres uttrykksform. Barn leker med hele seg selv. De spiller ut erfaringer av redsel, bekymringer og ting de er urolige for samtidig som de bruker hele kroppen.

Det finnes mange typer lek, jeg kommer ikke til å nevne eller gå inn på alle, men en av dem jeg kommer til å ha fokus på er rolleleken i frileken, siden i frileken kommer rolleleken tydelig fram. For at en lek skal være lek, trenger den å ha noen karakteristiske trekk; den er spontan og frivilling, den er morsom, krever et aktivt engasjement, den har ingen tydelige mål, den styrkes av motivasjon og den gir en følelse av kontroll (Öhman, 2012, s. 76). Rollelek er en sentral lek i barnehagen hvor de bruker både fantasi, imitasjon, symboler og erfaringer fra virkeligheten (Melaas, 2016, s. 28) Rolleleken er kanskje den mest utfordrende formen for lek (Kibsgaard, 2019, s. 355). Videre i følge Kibsgaard (2019) får barn erfaringer om hvordan det er å leke og mestre samspill med andre barn, det krever et visst samarbeid mellom barna om hvordan leken skal utarbeide seg og formes, ikke minst hvordan de skal klare bygge på fortsettelse.

2. 4 Danning

Danning er et nytt begrep som har blitt erstattet med begrepet oppdragelse. Grunnen til dette har blitt erstatter er fordi det ønsker å bli gjort ei endring på menneskets syn på barn, og at barn skal sees på som likeverdige individer (Tholin, 2018, s. 43). Videre formidler Tholin (2018) at danning finner sted gjennom hele livet, i samspill med andre og omgivelsene rundt. Mennesker, leker, rom og materiell har betydning for menneskets dannelsesprosesser. Lillemyr (2016) fortsetter med at danning går ut på ferdigheter, men først og fremst på utviklingen av menneskets åndelige, kulturelle og praktiske ferdigheter. Danning utvides først og fremst av menneskets personlige og sosiale kompetanse (Lillemyr, 2016, s. 23).

2. 5 Frilek

I denne oppgaven har jeg valgt å spisse ned tema lek til en type lek; Frileken i barnehagen, men med fokus på rolleleken. Statlig pedagogisk tjeneste (2021) definerer frilek som en

aktivitet der barna selv velger hvem de skal være sammen med, hva de skal leke og til en viss grad, hvor de skal leke. Det vil si at frilek, er en fri lek. Frilek i barnehagen er veldig verdifull, her foregår det viktig sosial trening der barnet for utvidet og utviklet sitt eget lekerepertoar (Statlig pedagogisk tjeneste, 2021). Videre ifølge Statlig pedagogisk tjeneste (2021) velger ofte barn ut de lekene de kan, og det de er flinke til i slik type lek. Dette er for å vise hva en klarer og hva en mestrer.

Ifølge Öhman (2012) kan en ikke tvinge barn til å leke, hun mener det er noe man ønsker og foretrekker å gjøre (Öhman, 2012, s. 76). Barn er i leken, det bygger barnet og gir motivasjon og mestring. (Öhman, 2012, s. 77). Kvam (2021) refererer til en artikkel fra "The American Academy of Pediatrics", der de mener at frilek, uorganisert lek, er viktig for utviklingen av å oppnå et sunt og nødvendige sosial-, emosjonelle og intellektuelle ferdigheter. (Norsk helseinformatikk, 2021)

Mange teoretikere mener at rolleleken er en aktiv og utfordrende lek som utvikler barnet. Rollelek kan være at barna selv går inn i en rolle, eller de kan ta i bruk rollefigurer. Vi skiller dermed med direkte og indirekte rollelek (Zachrisen, 2015). Direkte rollelek vil være at barna selv går inn i en rolle, eller setter andre i roller, og leker ut ifra de erfaringene de har fra de bestemte rollene. Når barna tar i bruk rollefigurer vil dette være en indirekte rollelek, rollefigurer kan være alt fra dukker, tog, lekedyr osv. Ved bruk av rollefigurer kan barna spille ut mange karakterer samtidig. (Zachrisen, 2015, s. 87)

2. 6 Er leken fri?

Vi har sett på teorier som definerer frileken som en frivillig aktivitet. I en barnehagehverdag er det mange ting som skal skje, blant annet samlinger, lunsj, utelek, språktrening, ulike aktiviteter til ulike temaer. Frileken kommer inn der det ikke er noe annet opplegg. Er frileken da egentlig fri?

Selve begrepet frilek kan være litt problematisk hvis du har med deg personal som ikke vet hva frilek er, eller det ikke er avklart hva frilek er for dere innad. Det er kan være vesentlig at en personalgruppe har samme mål for hva de ønsker at barna skal oppnå, utvikle og leke. Man skal ikke se bort ifra at dette begrepet kan lede mange av personalet i barnehagen til å tenke at barnas frilek er fritid for de voksne (Melaas, 2016, s. 53).

2. 7 1 Friheten i frileken og voksenrollen

Melaas (2016) formidler at frilek kan bestemmes og defineres ut fra ulike faktorer barn får tildelt i løpet av dagen. Den kommer av den voksnes væremåte, det fysiske miljøet barn har, og tid som er avgjørende for hvilke muligheter barn har for å starte, verne og videreutvikle leken (Melaas, 2016, s. 53). Dette kan tolkes slik, for at frileken skal være fri trenger den å ha ulike grenser. Grenser trenger tilretteleggelser av personalet, som da vil bli til at personalet organiserer frileken. Disse grensene kan være leker, rom og tid som er tilgjengelig i perioden frileken påstår som personalet organiserer for barna.

“Fokustid på lek” er et begrep Melaas (2016) formidler. Dette går inn på at personalet må legge til rette for den frie leken. Det er personalets jobb å skjerme leken fra støy og forstyrrelser som kan oppstå. Ifølge Melaas (2016) er det ingen fasitsvar på hvordan personalet kan støtte barn i lek. I noen tilfeller kan påvirkning og deltakelse av den voksne være med på å ødelegge eller forstyrre barns lek. Det handler ikke om at personalet ikke skal delta i leken, men handler om hvilken rolle personalet skal ha i leken. En rolle kan være at personen blir en observatør som kan gripe inn før konflikter oppstår for å styre leken inn i riktig retning. Noen barn trenger bare den voksnes tilstedeværelse, med bekræftelser og omsorgsfulle blikk forklarer Melaas (2016).

2. 8 Er lek det samme som læring?

I følge Melaas (2016) kan lek bidra til å utvikle kunnskaper og ferdigheter som barn vil ha bruk for senere. Han mener at potensialet for å lære gjennom lek er relativt stor, men at forskjellen på lek og læring, vil være tradisjonelt sett skal læring føre til økte kunnskaper og ferdigheter innenfor et fagområde. Dette har aldri vært lekens mål (Melaas, 2016, s. 54-55). Han formidler at ulike aktiviteter kan være lærerike og motiverende for barn, men han legger stor vekt på forskjellen mellom lek og læring. Leken lekes uten fokus på faglig formål, mens læring skjer på fokus av faglig formål.

Öhman (2012) formidler at å leke er å skaffe ulik kunnskap og erfaringer om verden, og om seg selv. Hun mener at i leken får barnet opplevelser og erfaringer, som legger et grunnlag for en aktiv, personlig og meningsfull erfaring som hun definerer her som læring (Öhman, 2012, s 188). Öhman (2012) poengterer videre at barn lærer gjennom å gjøre noe, delta i en aktivitet. Öhman (2012) refererer til Csikszentmihalyi (2003) om begrepet flyt. Flytsonen har stor betydning for forbindelsen mellom lek og læring fordi det er i her vi

husker og lærer best. Grunnen til vi her lærer og husker best er fordi det vil berøre en relasjon, kroppsbevegelser, eller andre opplevelser som vil høre til deres narrativ (Öhman, 2012, s. 184)

Lekhal et al., (2019) formidler at lek og læring kan skje samtidig fordi barn er både lekende og lærende i sin væremåte. Her er det også viktig å understreke at selv om leken henger tett på læring, har leken en egenverdi (Lekhal et al., 2019, s. 78). De fortsetter med å nevne at leken nødvendigvis ikke trenger læring siden barna leker naturlig, og fordi det er noe som gir glede. Læring er noe som kan bli et biprodukt av leken, men ikke målet for leken (Lekhal et al., 2019).

Ut ifra teoriene vi har sett på av Melaas (2016), Öhman (2012) og Lekhal et al., (2019), kan det tolkes som lek og læring henger godt sammen. Det er to begreper som noen har tendens til å sette sammen, men ingen av dem ønsker å si at lek og læring er det samme. Lek kommer først, læring kommer av leken.

2. 9 Sammenheng mellom lek og sosial kompetanse

Lek og sosial kompetanse er to begreper som henger tett på hverandre. Man kan si at en trenger sosial kompetanse for å lek, men trenger også lek for å utvikle sosial kompetanse. «Barn tilegner seg blant annet sosiale ferdigheter og sosial kompetanse som legger grunnlaget for vennskap og samspill med andre barn.» (Tholin, 2018, s. 44) Sosialt samspill er noe som skjer på en avdeling i barnehagen hver dag. Lek er en svært sentral arena for å utvikle sosial utvikling, når barn fungerer i et godt samspill med andre, kan dette være en indikator på at utviklingen går bra (Lekhal et al., 2019, s. 32). Et samspill defineres av Askland & Sataøen (2021, s. 43) som et forhold mellom to eller flere individer, som tar hensyn til handlingen og intensjonene til hverandre når de gjør noe sammen. Videre formidler de når det etter hvert utarbeider seg en stabilitet hvor samspillet skjer ofte, vil dette danne en sosial relasjon. For at et samspill skal klare å utvikle seg, krever det kommunikasjon (Askland & Sataøen, 2019, s. 43). En Sosial relasjon mellom to eller flere barn, utvikles i stor grad gjennom leken og kan utvikle seg til vennskapsbånd (Lillemyr, 2016, s. 222).

3. 0 Metode

3. 1 Valg av metode

Ifølge Dalland er metode en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap (Dalland, 2021, s. 197). Det vil si at ved å ta i bruk en metode, kan dette hjelpe oss med å finne ut av, og forstå kunnskap. Jeg falt på valget av å skrive en empirisk oppgave med kvalitative forskningsintervjuer. De kvalitative metodene klarer i større grad å fange opp meninger, dybde og nærheten til feltet (Dalland, 2021, s. 55). Dette kan føre til at jeg får en større og dypere forståelse for pedagogenes meninger og tanker om tema. Min problemstilling går ut på hva de tenker om sosial kompetanse, og hvordan de fremmer sosial kompetanse, samt meninger de har for arbeidet de gjør. Ved bruk av denne metoden vil det gi meg en grundigere forståelse som igjen kan gi meg mer kunnskap videre i min forskning.

3. 2 Intervjupersoner

Jeg har vært i tre forskjellige barnehager hvor jeg har intervjuet en fra hver barnehage. Alle tre er kvinnelige pedagogiske ledere med barnehagelærerutdanning. Et oversiktsnotat fra hver barnehage vil bli følgende:

- Barnehage A- Intervjuperson A: 35-40 år, jobbet på storavdeling ca. 4 år
- Barnehage B- Intervjuperson B: 45-50 år, jobbet på storavdeling ca. 11 år
- Barnehage C- Intervjuperson C 46-50 år, jobbet på stor avdeling ca. 16 år

Grunnen til at disse personene ble valgt som intervjupersoner er litt tilfeldig som jeg kommer til å beskrive nøyere i kapittel 3.3 datainnsamling. Når jeg sendte ut forespørsler til barnehagelærer om de ønsket å stille til et intervju, spurte jeg bevisst mannlige og kvinnelige kandidater. Grunnen til dette var at jeg ønsket å se om det var en forskjell i svarene til menn og kvinner. Dessverre ønsket ikke de mannlige barnehagelærere og stille til intervju. En annen ting som har blitt tatt i betraktning i senere tid er at jeg angret på at jeg ikke hadde flere intervjukandidater til intervju. Dette grunnes i en mer utvidet forståelse og forhåpentligvis mer spredning i svar.

3. 3 Datainnsamling

I min forskningsoppgave falt valget som nevnt på kvalitative forskningsintervjuer, det jeg laget en intervjuguide. Denne skulle bli godkjent, og med litt hjelp fra min veileder fant vi

ut gode åpne spørsmål som kunne bli reflektert over. Intervjuguiden besto av tre deler; 1- informasjon, 2- sosial kompetanse og 3- frilek. Jeg valgte bevisst å ikke sende ut intervjuguiden til intervjupersonene, siden jeg ønsker “rene” tanker og meninger fra personene. Dette var et valg jeg tok på forhånd som trodde ville være med på å styrke svarene jeg fikk.

Jeg tok kontakt med barnehager via e-post. Her var det informasjon om meg selv og oppgaven jeg skulle skrive, samt spørsmål om dato ved interesse. E-post ble sendt ut til ca. et dusin barnehager, men fikk kun positivt svar fra 2 av dem. Den siste informanten fant jeg gjennom et familiemedlem som gjerne ønsket å stille til intervju. Når vi hadde avtalt møtetidspunkt, sendte jeg over samtykkeskjema som jeg ba dem lese og ha klart til møtet vårt.

3. 4 Kvalitetsvurdering

Reliabilitet- Validitet

Validitet handler om i hvor stor grad en metode er egnet til å undersøke det en skal undersøke. Ved å ta i bruk en metode, har vi nemlig et mål om hva vi ønsker å finne ut. Validitet handler i hvor stor grad en kan argumentere for måten den ble gjennomført på, og hvordan den gav svar på det en ønsket å undersøke (Dalland, 2020, s. 245). Når en har undersøkt det en skal undersøke og fått resultater, kommer reliabiliteten inn. Reliabiliteten handler om påliteligheten eller troverdigheten til resultatet. Reliabiliteten skal inneholde prosess, vurderingen av metodevalg, gjennomføring og tolkning og analyse til de empiriske funnene komme frem.

Feilkilder i intervju

Feilkilder er ulike forhold og forstyrrelser som kan påvirke dine funn og resultater, som kan gjøre dem mindre pålitelige (Løkken & Søbstad, 2006, s. 60). Det er mange ulike årsaker som kan påvirke feilkilder, Løkken og Søbstad (2006) har samlet opp noen eksempler på feilkilder som kan oppstå; sansedefekter, intervjueren og intervjuerens fysiske og psykiske tilstand, første og sisteinntrykk, oppvurdering tendensen, personlige forhold og forstyrrelser og tilfeldigheter som skjer under intervjuet (Løkken & Søbstad, 2006, s. 60).

Alle de nevnte årsakene til feilkilder som Løkken og Søbstad (2006) nevner, er noe jeg må ta i betraktning til min renskrivning av intervjuet og mine funn. I en barnehage hvor bemanningen er i undertall, mange av barna og personal går småsyke på jobb, og det er mye som skjer i en travel november måned før førjulstiden er sansedefekter.

Intervjupersonens og intervjuerens fysiske og psykiske tilstand er noe som har veldig stor og relevant årsak til at det kan oppstå ulike feilkilder. Andre nevnte feilkilder som oppvurdering tendensen, første og sisteinntrykk har også mye og si for feilkilder som kan oppstå. Deres inntrykk av meg og mitt inntrykk av dem kan påvirke utfallet til intervjuet ubevisst. Intervjuperson C, kjente jeg fra før av slik her kan personlige forhold komme inn som en aktuell feilkilde. Alle mine intervjuer ble gjort i de ulike barnehagene, i en barnehage er det mange barn og personal som kan forstyrre, og risiko for mange mulige tilfældigheter kan skje.

Andre feilkilder som man bør ta i betraktning er mine og intervjupersonenes for tanker om hvordan intervjuet vil gå. Et valg jeg besluttet meg var å ikke sende intervjuguiden til intervjupersonene på forhånd. Dette valget førte til at intervjupersonene ikke visste hvilke spørsmål de ville få, som kan gjøre dem litt forberedt og uvitende om hva de går til. En annen feilkilde som er veldig relevant er mine egne tolkninger og meninger til de ulike spørsmålene som kan vises gjennom for eksempel på måten spørsmålet ble stilt på, hvordan jeg renskriver intervjuene og egne tolkninger av måter intervjupersonene sier ting på.

3. 5 Analyse

Analyse karakteriseres som beskrivende, tolkende og sammenlignende (Johansson, 2021, s. 18) For å gjennomføre en analyse trenger du først å fortolke det som skal analysere. Analyse er beskrevet av Dalland (2021) som en viktig faglig ferdighet, hvor en skal mestre å systematisk dele opp for å klare å forstå helheten bedre (Dalland, 2021, s. 247). Hensikten ved å analysere og tolke noe mener Johansson (2021) er å få en helhetlig forståelse for intervjupersonens meninger og tanker. Analysedelen handler om å se på helheten mens en finner relevante deler av den (Johansson, 2021, s. 18).

For å analysere mine kvalitative forskningsintervju, begynte jeg med å renskrive alle mine notater etter spørsmålene fra intervjuguiden ble besvart. Det ble satt av tid etter intervjuet hvor renskrivningen skulle bli gjort. Grunnen til dette var å prøve å unngå minst mulig

feilkilder og for mye egne tolkninger. Når intervjuene ble renskrevet ble de satt på tre ulike dokument. Når alle tre intervjuene var ferdig renskrevet, noterte jeg meg likheter og ulikheter som ble plassert som et notat. Etter likheter og ulikheter ble satt inn i et dokument, ble alle dokumentene satt opp på siden av hverandre. Grunnen til dette ble gjort var for å få en nøyere analyse av helheten på intervjuene. Det ble lest gjennom spørsmål for spørsmål for hvert dokument. Jeg tok for meg et spørsmål om gangen. Analysen ble gjort ved å markere med farge for ulike funn. Fargekoder gikk igjen i likheter og ulikheter. Resultatene jeg satt igjen med her, går da videre til fortolkning som kommer igjen i kap. 4.0 Analyse. Denne måten å analysere intervjuene på gjorde det veldig oversiktlig og systematisk. Det var lettere å finne hva en skal analysere nærmere av likheter og ulikheter som oppsto ved de tre intervjupersonene.

3. 6 Forskningsetikk

Ifølge Dalland (2021) er forskningsetikk, etikken som blir vurdert opp mot samfunnets normer og verdier. Det handler også om å ivareta personvernet til deltakerne slik de ikke skal bli påført skade eller unødvendige belastninger (Dalland, 2021, s. 168). For å opprettholde anonymiteten til personene jeg intervjuer, har jeg laget et samtykkeskjema. Dette er et skjema som viser til rettighetene til personer i intervjuet. I samtykkeskjema vil personene også bli informert om at det er frivillig å delta og de har full rettighet til å trekke seg når som helst og uten noen grunn (Dalland, 2020, kap 8). Etiske problemer og utfordringer som kan oppstå er at den jeg intervjuer ikke vil svare på noen av spørsmålene mine, eller trekke seg etter intervjuet og oppgaven nesten er ferdig, o.l. I mine intervju er det veldig viktig for meg å lage en trygghet mellom meg og personen jeg skal intervjuer. Det ble informert om frivillig deltakelse og personen når som helst kan trekke seg. Jeg informerte også om at alle opplysninger og selve intervjuet vil være i et passord beskyttet dokument.

4. 0 Analyse

Analysen skal hjelpe å besvare min problemstilling som er *“Hvordan kan barn utvikle sosial kompetanse gjennom frilek? og hvordan fremmer pedagogiske ledere sosial kompetanse i frileken?”* Hensikten ved å analysere og tolke noe, hevder Johansson er å få en helhetlig forståelse for intervjupersonens meninger og tanker (2021, s. 18).

Jeg har intervjuet tre pedagogiske ledere som hadde mange like svar men også mange ulike svar. Alle tre pedagogene nevner at sosial kompetanse er et “lett, men vanskelig tema”. De formidler at sosial kompetanse er et begrep som omfatter mye, og som går under mye av det en gjør og formidler til barna i løpet av en dag som man kanskje ikke er like bevisst på. Alle de tre informantene er enige om at sosial kompetanse utvikles av lek og hvordan man leker. I denne analysen vil jeg ta for meg fire funn som jeg mener er relevant for min oppgave, deretter drøfte disse i lys av teori. Jeg har valgt å slå sammen analysen og drøftingen for å unngå gjentakelser og holde det oversiktlig.

4. 1 Det viktige samspillet

Det første spørsmålet i intervjuguiden i del 2 er - *Hvordan tror du barn utvikler sosial kompetanse gjennom frilek?* Informant A svarer *“Jeg tror barna utvikler sosial kompetanse gjennom lek ved å lære samspillet mellom seg selv og de andre barna”*. Hun fortsetter med at barn utvikler sosial kompetanse fra de er små, det ligger latent i barna å ha et sosialt samspill med andre. Informant B formidler at de har fokus på å være gode med hverandre, og at de lærer og viser barna hvordan vi ønsker at barna skal være mot hverandre. Dette mener hun er viktig for at vi skal kunne ha det bra sammen. Informant C mener at leken er gylden, det er her barna utvikler hverandre. Hun fortsetter med at for en lek skal utvikle seg, handler det om å dele og lytte til andre sine innspill. Når et barn har godt samspill har de god sosial kompetanse, som fører til god lekekompetanse.

Hvorfor er et samspill viktig for utviklingen av sosial kompetanse?

Et samspill i seg selv er ikke nødvendigvis det som at barn utvikler sosial kompetanse, man trenger et gjensidig samspill. Et gjensidig samspill i følge Vygotsky i Lekhal et al., (2019) må begge parter som deltar i et samspill, være aktivt til stede og deltakende for at læring skal finne sted. Et aktivt deltakende samspill kan ses på som en av de viktigste formene vi har for sosial utvikling. I dette samspillet vil barna observere hverandre og personalet, som kan føre til en større og utfyllende utvikling siden de lærer av hverandre.

Barn og voksne samhandler sammen hver dag. Som informant A forklarer, mener hun at barn lærer sosial kompetanse gjennom å lære og utviklet et samspill med de andre barna. Lekhal et al., (2019) beskriver at når barn mestrer og fungerer godt sammen i samhandling og lek med andre barn, kan dette være en indikator på at den sosiale utviklingen går bra. For å vurdere det Lekhal et al. (2019) formidler, kan man stille spørsmålet; hva et godt samspill med andre? Et godt samspill med andre går igjen tilbake til den tidligere nevnte definisjonen til Askland og Sataøen (2019), Et samspill er et forhold mellom to eller flere mennesker som tar hensyn til handlingene og intensjonene til hverandre når de gjør noe sammen (Askland & Sataøen, 2021, s. 43). For at dette samspillet da skal være godt, vil det indikere at begge parter respektere hverandre, og begge parter trenger å ha et gjensidig samspill. Informant A mener også at barn er sosiale vesener som har sosiale samspill med andre mennesker helt fra de er født. Dette handler om barn som subjekt (Bae, 2007). Et barn kommer til verden med egne tanker og følelser, de klare å kommunisere med kroppslige og nonverbale handlinger fra de er født. De søker sosiale relasjoner med andre mennesker. Å ha en sosial relasjon til noen handler om at en har en forbindelse og et bånd med andre mennesker, og at en ser andres behov (Tholin, 2018, s. 84). I en barnehagehverdag hvor en skaper og utvikler relasjoner til voksne og barn, vil omsorg komme naturlig. Informant B forteller at hun tror barn lærer sosial kompetanse nettopp med å være gode med hverandre, og at personalet går foran som gode eksempler for å vise hvordan man skal være mot hverandre. Informant C, mener at leken er gyllen for å lære sosial kompetanse, og for å mestre en god lek trenger man et godt samspill.

4. 2 Sette ord på følelser

Det andre funnet som går igjen hos alle tre pedagogene er viktigheten av å bekrefte å sette ord på følelsene til barna. Dette spørsmålet ble besvart etter fysiske ting informantene gjør for å fremme den sosiale utviklingen til barna i en barnehagehverdag.

Informant A formidler at hun fremmer sosial kompetanse ved å speile følelser og tanker. Hun mener en viktig egenskap ved å utvikle sosial kompetanse går ut på å klare å sette ord på følelser og tanker for å senere utvikle vennsksrelasjoner. Hun tilføyer at hennes hovedfag er kunst, kultur og kreativitet. Hun bruker mye rollespill i samlinger. Rollespill informant A og personalet pleier å spille ut er ulike praksisfortellinger som har skjedd på deres avdeling. Praksisfortellinger som går på stygge kommentarer, blikk, utestengelse osv.

Hun fortsetter med å forklare at hennes erfaring med å spille ut situasjoner som har skjedd, kan hjelpe barna med å unngå slike situasjoner igjen. Hun mener at barna på storbarnsavdeling har fått en positiv effekt, den har også blitt observert inn i deres lek i ettertid. *“Barna er jo glad i oss, og når jeg som voksen oppfører meg slik mot de andre, ser barna at det er feil”* Til slutt poengterer hun at sosial kompetanse ligger i bunn til alle, og det barnehageansattes jobb å legge til rette for en positiv utvikling.

Informant B formidler at hun også fremmer sosial kompetanse ved å bruke rollespill i samlinger. De bruker hånd-dukke som spiller ut praksisfortellinger som har skjedd i barnehagen. Dette var også praksisfortellinger som går på frekke kommentarer, blikk og utestenging. Hun fortsetter med at barna ser og opplever med en gang fortellingen blir spilt ut at det er “feil”. Når de reagerer, pleier de å snakke om situasjonen og hvordan den kunne blitt gjort annerledes. Hun avslutter også med at de har de samme hånd-dukken i bokversjon, hvor de leser om de ulike konfliktene som oppstår. Når informant B leser med dem, bruker hun tid på å snakke om fortellingen og hva som skjer, hva som ikke er greit og hva karakterene i boken kunne gjort annerledes.

Informant C formidler at hun fremmer sosial kompetanse ved å sette ord på ulike situasjoner og følelser barna kommer med, ved å sammen finne ut hvordan situasjonen ble som den ble. Deretter finne en god løsning på situasjonen/ problemet. Hun mener det er viktig at personalet går foran som gode eksempler, i håp om at det vil smitte over til barna.

Alle tre informantene presiserer at det å sette ord på tanker og følelser er viktig for utviklingen av sosial kompetanse. De har en felles forståelse av sammenhengen med å møte å bekrefte følelsene til barna har for utviklingen til sosial kompetansen. Vi har mange følelser, og det er mange følelser som kommer fram i en barnehagehverdag. Ved å sette ord på følelser eller bekrefte følelser, gir det oss en egenskap om å forstå andres følelser. Vi lærer å vise andre empati. Empati handler om å klare å sette seg inn i det noen andre opplever, og se situasjonen ifra deres synspunkt (Tholin, 2018, s 100) Vi kan se på teorien Tholin (2018) formidler ved at barn får jeg- oppfatning gjennom kommunikasjon med andre mennesker. Bekreftelse av blikk, ord og handlinger kan hjelpe barna med å fremme en selvoppfatning (s. 103). Når barna får bekreftelse på sine følelser, og hjelp til å anerkjenne disse, kan det føre til god utvikling av sosiale kompetansen. Som nevnt tidligere blir begrepet kompetanse definert som tillærte ferdigheter og kunnskap (Størksen,

2018, s. 81). Når en bevisstgjør ulike tanker og følelser gjentatte ganger, i ulike situasjoner og ulike handlinger kan dette stimulere til læring (Melaas, 2016, s. 141). Ved å gjentatte ganger i nye og ulike tider på dagen, i ulike handlinger og ulike situasjoner kan dette medføre en positiv utvikling av å utvikle selvregulering. Selvregulering defineres som evnen til å tenke før en handler (Størknes, 2019, s. 189). Mestring av selvregulering er evner til å justere ulike tanker, følelser og atferd for å oppnå sine mål og tilpasse seg sosialt. I frileken er det viktig at personalet er til stede slik de kan hjelpe barna med å hente seg inn i ulike konflikter som oppstår. For at et godt samspill skal holde seg gående, behøver det at barn retter sin oppmerksomhet mot leken og handlinger, og holde tilbake ulike impulser som kan forstyrre eller ødelegge leken. Ved bekrettelse av følelser og tanker kan det være med å redusere negative impulser og være med på å utvikle god lekekompetanse, nettopp fordi barn kan utvikle en bedre kommunikasjon ved at barn selv klarer å sette ord på følelser og tanker som kan gi et positivt samspill mellom dem og andre barn.

Informant A og B, forklarer at de bruker ulike praksisfortellinger i samlinger som de dramatiserer for barn, dette er noe som de har fått positiv utvikling på. Her får barna sett selv med egne øyne, og oppleve med sin egen oppfatning på hvordan situasjonen utspiller seg. Refleksjoner av dette i etterkant kan føre til en positiv utvikling som barna får lærdom av og kan hente frem i eventuelle senere konflikter. Ved å reflektere sammen kan man gjøre som informant B formidler, ved en samtale hvor de snakker og lytter til hverandres opplevelse av hendelsen. En kan også dramatisere en ny handling som kan representere empati og forståelse, hvor partene i dramatiseringen finner en felles løsning sammen. En viktig ting å ta i betraktning som informantene ikke nevnte, var om barna som var aktører i praksisfortellingen kjente seg igjen eller fikk en negativ opplevelse av dette. Hvis barnet vet at det er dem de snakker om, kan dette føre til negative konsekvenser mellom relasjon, omsorg og tillit.

4.3 Tilstedeværende voksne

For at barna skal mestre et sosialt samspill, og mestre i frileken mener disse tre informantene at voksenrollen og det å være tett på barna er nødvendig. Alle tre mente at stabile, trygge voksne er nøkkelen.

Informant A benevner “støttende stillas”, og forklarer det slik at voksne må være tilgjengelig og til stede for barna når de leker. Vi som personal må være tilgjengelig å støtte og styre leken inn dit den skal, det er nødvendig at vi har et konkret felles mål om hva vi ønsker barna skal få ut av frileken. Voksenrollen og deltakelse har stor betydning for en god frilek. Hun tilføyer at personalet sitter med en annen kompetanse enn hva barna gjør, vi må være tilgjengelige for dem når de trenger oss, til og med litt før de trenger oss, for å beholde den gode leken. Frilek er noe som barna har veldig godt av, her lærer de å løse problemer og forholde seg til andre. Vi hjelper dem med å utarbeide og sette grenser for seg selv. Informant A avslutter med at hun ønsker å ha mindre struktur i hverdagen, slik den frie leken kan styre mer.

Informant B begynner med at personalet i barnehagen ønsker å være trygge og tydelige voksne som veileder og hjelper barn inn i leken. Informant B forklarer at hun tror barna lærer og utvikler seg i miljø som er tydelige men trygge, og det er vår jobb å utvikle dette. “*Frileken er det barna som skaper, vi gir dem romforutsetningen til dette*”. Måter vi i barnehagen fremmer frileken, er å la frileken komme frem. Vi trenger å legge til rette for tid, rom og ulike leker som er tilgjengelige. Hun fortsetter med tilstedeværelse og deltakelse av voksenrollen i leken er veldig viktig, både ute og inne. Som regel er barna på storbarnsavdeling glad i voksenstyrt lek som regelleker, men det er viktig å ha en balanse-tankegang at “den voksne” ikke alltid skal være med i leken. Hun fastslår at det er nødvendig å vite når en skal trekke seg inn, og når en skal trekke seg ut. Når en har lært en viss balansegang i hvor tid en skal trekke seg ut, og barna får leke “alene” i samspill med andre, vil dette være med på at barna danner en mer helhetlig kompetanse.

Informant C forklarer, “*vi er først og fremst rollemodeller*”. Vi må gå frem som gode eksempler. Dette handler om hvordan å være en veileder i leken, være tett på “gjøre andre barn oppmerksomme på hverandre. Informant C tilføyer et eksempel – hvis to barn er i samspill og begge har ulike meninger, men det ene barnet overkjører det andre; da mener hun at det er personalets jobb å gå inn i leken som veiledende og belyse situasjonen til barnet. Hun fortsetter med at personalet jobber med at barna skal bli mer oppmerksomme på hverandre, for å klare å holde på den gode leken lengre. Mestrer de dette, vil mye av den sosiale utviklingen komme med på kjøpet. Informant C forklarer at i en barnehage, er det viktig at personalet er til stede, ikke bare fysisk. Det er deres jobb å se barnas perspektiver og belyse dem i konflikter, og være støttende og lyttende. Frileken er veldig verdifull

understreker informant C, her skal barna få leke på deres premisser. Vi personalet ordner tilgjengelig rom for barna, og barna får flytte på stoler og border og det som trengs for at de skal få en god lek. Når en slik lek er i gang, er det viktig å ha respekt for leken. Da mener informant C at personalet ikke kommer inn, med mindre barna trenger veiledning eller støtte.

Alle de tre informantene har en felles forståelse for at trygge og tydelige voksne som er deltagende og støttende, er nøkkelen for å utvikle god leke kompetanse og for å utvikle den sosial kompetanse. De mener at voksenrollen må være deltagende og i bunn for at den frie leken skal mestres. Informant C mener at personalet må være aktivt deltagende, ikke bare fysiske tilstede. Som nent tidligere er det ingen fasit svar på hvordan personalet kan støtte barn i lek, dette vil være individuelt til hvert barn og hver situasjon. Alle informanente poengterer at de ønsker å ha en voksenrolle som ikke forstyrrer eller ødelegger den gode leken til barna. Dette handler igjen om hvilke roller den voksen har i leken (Melaas, 2016). Det virket som alle tre informantene ønsket å ha en observatør rolle som griper inn i situasjonen og konflikter når de oppstår. De ønsket at den frie leken skulle holdes mest mulig fri fra voksendeltakelse, og at barna skulle leke selv, erfare og finne løsninger til konflikter som oppstår. De var også enige med at det var personalets oppgave og tilrettelegge rom og tid for den frileken. Ifølge Melaas (2016) er tid en nøkkelfaktor for utvikling av god lek. Han forsetter med at barn trenger skjerming og konsentrasjon for å få til en god lek. Det å ha gode romforutsetninger og skjerming fra støy, kan være en avgjørende faktor for at barn mestrer lek og samspill med andre. Frileken i barnehagen legges tilrette for på alle tre avdelingene til informantene, dette er nødvendig siden forskning tilser at barna lærer best når læringen skjer på deres egne premisser og interesser (Lekhal et al., 2019, s. 87). I frilek har barn mulighet til å leke det de ønsker, og de kan da legge opp lek til deres aktivitetsnivå og utviklingsnivå.

Trygge voksne som har gode relasjoner til barna, kan være avgjørende for at barna skal mestre en positiv utvikling. Begrepet som informant A benevner om støttene stilas, eller stilas bygging, handler om å utvikle barns progresjon i nærmeste utviklingszone som skal fremme læring (Lekhal et al., 2019, s. 63). Stilas bygging er nødvendig for at barn skal oppleve barnehagen som en trygg læringsarena. Et støttende stilas går ut på at barn får støtte og trygghet, til at barnet klare å strekke seg litt lengre enn det en klarer på egenhånd. Dette kreves av at personalet et trygge, tilstedeværende og tilgjengelige voksne.

Frileken i barnehagen er alle tre informantene veldig positive til, og ønsker og fremme denne form for lek best mulig. For at frileken skal være en fri lek trenger barna å være trygge og ha barn og voksne til stede. Statlig pedagogisk tjeneste (2021) viser til teori som omhandler hvor lang frilek bør vare, og har et uttrykk om at en bør avslutte mens «leken er god». Tidsrom på frilek henger sammen med hvor tilstedeværende personalet er, og hvordan de klarer å holde den vedlike. Har personalet en aktiv observatørrolle, avhenger den av hvorvidt de klarer å tilføye lek, ideer, materiale og holde støy borte fra leken.

5.0 Konklusjon

Det viktige samspillet, sette ord på følelser og tilstedeværende voksne har en god og naturlig sammenheng. Ved aktiv deltakende voksne i lek eller deltakende voksne i observatørrolle er sentralt viktig for utvikling av sosial kompetanse til barn. Ved at voksne griper inn i situasjoner og konflikter som oppstår, og hjelper barna til å sette ord på følelser og tanker, deretter sammen utvikle en løsning, vil dette ha en positiv effekt på det sosiale samspillet. Når det gode samspillet gjentar seg, vil dette danne ulike relasjoner som kan være med å danne vennskapsbånd. For å holde på vennskapsbånd og andre ulike relasjoner, kreves det en god sosial kompetanse. Alt dette henger sammen og er viktige faktorer som er med å påvirke hverandre. Man kan stille seg selv spørsmålet, trenger man sosial kompetanse for å leke, eller trenger man å leke for å lære sosial kompetanse? Ut ifra denne forskningsoppgaven, teorien og intervjupersonene kan man si at læring er noe som kommer av leken. Lek kommer først, læring kommer av leken. Gode, trygge og tilstedeværende voksne, har man sett har en positiv utvikling for barna. Dette skaper trygghet og en god læringsarena. Når barna utvikler seg i et miljø for støttende stiler er bygget opp, vil de utvikle gode relasjoner og senere danne vennskapsbånd.

Nå dekker ikke min oppgave lengre, men det kunne vært spennende å forske videre på dette. Da ville jeg hatt flere kvalitative forskningsintervjuer, for å få et større og bredere forståelse på temaet. Det hadde også vært interessant og tatt i bruk noen observasjoner i ulike barnehager for å se hvordan personalet jobber med å sette ord på følelser, hvordan de utvikler et godt samspill og tilstedeværelsen i leken. Man kunne tatt observasjoner på om det var ulikheter i inne- frilek og ute- frilek. Det har vært en utrolig lærende prosess, og et veldig interessant tema. Målet med denne oppgaven var å se hvordan barn utvikler sosial kompetanse gjennom frilek, og hvordan pedagogiske ledere fremmer den sosiale

kompetansen gjennom frileken. Jeg hadde mine egne meninger og tolkninger om at sosial kompetanse er noe av det viktigste man kan utvikle i barnehagen. Nå på slutten av denne oppgaven, men all kunnskap jeg har utarbeidet meg, er jeg fortsatt ikke i tvil om at det er en av de viktigste egenskaper barn og unge kan lære seg. Det har en utrolig stor innvirkning på videre samspill, relasjoner og muligheten for å danne vennskap.

Litteraturliste

Askland, L. & Sataøen, S. O. (2021). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst* (4.utg.). Gyldendal.

Bae, B. (2007). *Å se barn som subjekt - noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*. <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>

Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving* (7.utg.). Oslo: Gyldendal.

Hoven, G. & Mørland, B. (2020). Lek for alle barn?. I P, Sjøvik (Red.), *En barnehage for alle: spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen* (3. utg., kap. 10, s. 233-252). Universitetsforlaget.

Johansson, E. (2021). *Små barns læring: Møter mellom barn og voksne i barnehagen*. Gyldendal.

Johansson, E., Fugelsnes, K., Zachrisen, B., Toftedal, B., Røthle, M.A., Mørkeseth, E.I. (2015). *Verdipedagogikk i barnehagen*. Oslo, Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrifter om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagenbokmal2017.pdf>

Kvam, M. (2021, 11. august). Barn trenger tid til å leke fritt. I *Norsk Helseinformatikk*. <https://nhi.no/familie/barn/frilek-er-viktig-for-barns-helse/>

Lamer, K (1997). *Du og jeg og vi to! Om å fremme sosial kompetanse*. Oslo: Gyldendal.

Lekhal, R., Drugli, M. R. & Buøen, E. S. (2019). *Små barns læring. Cappelen Damm Akademisk*.

Lillemyr, O.F.. (2016) *Lek på alvor* (3. utg.). Universitetsforlaget.

Melaas, T. (2016). *Blikk for lek i barnehagen: Starte, verne og videreutvikle* (2. utg.). Kommuneforlaget.

Melaas, T. (2016). *Se meg, jeg vil leke!* (2.utg.). Kommuneforlaget.

Öhman, M. (2012). Det viktigste er å få leke. Pedagogisk forum.

Statlig speisalpedagogisk tjeneste. (2021, 26. April). *Frilek*.

<https://www.statped.no/laringsressurser/sammensatte-larevansker/fokus-pa-tidlig-innsats/fokus-pa-tidlig-innsats/tiltak--tidlig-innsats-i-barnehagen/frilek/>

Størknes, I. (2019). Sosial Utvikling. I M. B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: forskning og praksis* (2. utg., kap. 4, s. 79-105). Fagbokforlaget.

Størknes, I. (2019). Sosial Utvikling. I M. B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: forskning og praksis* (2. utg., kap. 9, s. 189-201). Fagbokforlaget.

Tholin, K.R., (2018). *Omsorg i barnehagen* (3.utg.). Bergen, Fagbokforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (2019, 22. november). *Fagartikkel: De yngste barna i åpenbarnehage*. <https://www.udir.no/utdanningslopet/barnehage/apen-barnehage/de-yngste-barna/fagartikkel-de-yngste-barna-i-afenbarnehage/#go-to-top-target>

Zachrisen, B. (2015). Like muligheter i lek?: interetniske møter i barnehagen. Universitetsforlaget

Vedlegg 1

Intervjuguiden

Spørsmål til intervju av Bacheloroppgave

Varighet: maks. 1 time

Det er frivillig å delta i dette forskningsprosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Det vil også være passord beskyttet dokument, det vil si at alt du sier, som jeg noterer vil forbli passord beskyttet.

Intervjuet vil bestå av 3 deler: bakgrunn, sosial kompetanse og lek

Problemstilling: *Hvordan utvikler barn sosial kompetanse i frilek, og hvordan fremmer pedagogiske ledere sosial kompetanse i frileken?*

1. Bakgrunn

Alder?

Hvilken utdanning har du?

b) Og hvor lenge har du jobbet som pedagogisk leder/barnehagelærer?

(Hvor lenge har du jobbet på stor avdeling?)

2. SOSIAL KOMPETANSE.

2.1 Hvordan tror du barn utvikler sosial kompetanse gjennom frilek?

2.2 Kan du gi noen konkrete eksempler på hvordan du tror barn utvikler sosial kompetanse gjennom frileken?

2.2.1 Kan du gi noen konkrete eksempler på hvordan **du** fremmer sosial kompetanse i frileken?

hvordan gjør du det/ hvordan går du inn i frileken

Stikkord: Voksenrollen

Oppfølgingsspørsmål: hvilken betydning tenker du at din deltagelse har for barnets utvikling av sosial kompetanse gjennom leken?

3. Lek

I min oppgave vil jeg skrive om lek, og da spisse leken inn på en type; «frilek»

3.1 Hva legger du i begrepet «frilek»

3.2 Hva tenker du om tilstedeværelsen/deltakelsen av voksenrollen i leken?

3.3 Hva er dine tanker om voksnes tilstedeværelse i «frileken» i uteleken?

(Stikkord: Mtp. det er flest voksne til stede ute enn inne, at det kan komme mye sjult kommunikasjon mellom barna som for eksempel mobbing, hetsing, krenkelser og utestenging av barn og andre barn?)

Er det noe du ønsker å tilføye, som vi ikke har vært igjennom av intervjuet?

Vedlegg 2

Samtykkeskjema

Vil du bli intervjuet til en bacheloroppgave om sosial kompetanse?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er hvordan barn utvikler sosial kompetanse gjennom lek, og hvordan barnehagelærere/pedagogiske ledere fremmer dette.

Formål

Jeg ønsker å intervju deg til min bacheloroppgave som skal leveres 4. januar 2023. Denne bacheloroppgaven har tema «lek» innenfor fagområdet «Barns utvikling lek og læring». Jeg ønsker å forske mer på hvordan barn utvikler sosial kompetanse og hvordan barnehagelærere/pedagogiske ledere fremmer dette.

Intervjuet vil vare i maks 1 time. Informasjonen som innhentes under intervjuet vil analyseres og skape grunnlaget for videre arbeid mot en bacheloroppgave.

Problemstillingen for prosjektet mitt er: Hva lærer barn om sosial kompetanse gjennom frilek? og hvordan fremmer pedagogiske ledere sosial kompetanse i frileken?

I intervjuet ønsker jeg å spørre deg om følgende tema:

- Hva er sosial kompetanse?
- Hva er frilek i barnehagen?
- Hva lærer barna om sosial kompetanse i frilek?

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta pga. din stilling som pedagogisk leder

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg skal skrive en empirisk oppgave som er basert på kvalitative forskningsintervjuer. Jeg kommer til å stille noen spørsmål som jeg vil ta notater til og bruke i min oppgave. Svarene på disse spørsmålene, alle navn og personlige opplysninger vil bli omgitt til koder eller fiktive navn, slik at personens opplysninger og sensitive opplysninger vil bli anonymisert. Jeg vil også informere om at dokumentet vil bli passord beskyttet.

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du er med på ett intervju. Intervjuet vil vare i maks 1 time. Intervjuet vil ta for seg spørsmål om hva dine tanker som pedagogiske leder.

Jeg vil som sagt ta notater fra intervjuet vårt.

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du er med på ett intervju. Intervjuet vil vare i maks 1 time. Intervjuet vil ta for seg spørsmål om hva dine tanker som barnehagelærer.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være meg som har tilgang til dine privatopplysninger. Informasjonen du gir i intervjuet vil bli anonymisert og delt med veileder og i selve bacheloroppgaven.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli lagret på min datamaskin, og vil bli slettet etter at prosjektet er avsluttet.

Intervjudeltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 01.06.2022. Ved prosjektslutt vil alle personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,

- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger, Institutt for barnehagelærerutdanning, ved student Henriette Stokkeland
- email:

Med vennlig hilsen

Henriette Stokkeland

Denne originalen gis til studenten, som tar vare på den. Informanten har mottatt en kopi av informasjonsskrivet i epost i forkant av intervjuet.

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har mottatt og forstått informasjon om deltagelse i prosjektet om sosial kompetanse og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 01.06.2022.